

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o kontrole realizácie internej časti maturitnej skúšky – praktickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole v školskom roku 2015/2016 v SR

V 20 školách (4,4 % z celkového počtu stredných odborných škôl v SR), z ktorých boli 3 súkromné, sa vykonali inšpekcie s cieľom zistiť stav realizácie internej časti maturitnej skúšky v predmete *praktická časť odbornej zložky*. Vyučovaci jazyk slovenský malo 19 subjektov, 1 SOŠ bola s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským.

Pripravenosť školy na internú časť maturitnej skúšky – praktická časť odbornej zložky

Vo väčšine kontrolovaných SOŠ bola ich pripravenosť na *praktickú časť odbornej zložky* maturitnej skúšky (MS) zabezpečená bez zistených nedostatkov, v súlade s právnymi normami. V stanovenom čase boli vymenovaní predsedovia predmetových maturitných komisií (PMK) a rovnako riaditelia škôl v danom termíne určili skúšajúcich členov. Vymedzené podmienky na vymenovanie nedodrжал subjekt¹ v Žilinskom kraji (odbor *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*) – za člena komisie nebol ustanovený majster odbornej výchovy (MOV), ale inštruktori žiakov. Požadované kvalifikačné predpoklady v nadväznosti na predmet, z ktorého sa skúška konala, nespĺňali. Napriek tomu, že vedúci pedagogickí zamestnanci požiadali subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy o delegovanie zástupcov do maturitných komisií, oslovené vecne príslušné organizácie do 21 kontrolovaných odborov nominovali iba 6 (29 %) svojich reprezentantov. V SOŠ² Prešovského kraja (odbor *mechanik počítačových sietí*) pôsobil v PMK zástupca len na základe delegačného listu vydaného stavovskou organizáciou, riaditeľ školy ho nevymenoval za skúšajúceho člena. Na odbornú zložku MS (odbor *strojárstvo*) prizvala odborníka z praxe SOŠ³ v Trenčianskom kraji.

Na návrh predmetových komisií pre odborné predmety riaditelia schválili v termíne témy pre MS, ktoré boli vyhotovené prevažne v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventov príslušných študijných odborov. Pri ich tvorbe nerešpektoval výkonové štandardy pre praktickú prípravu v plnom rozsahu subjekt⁴ Košického kraja (odbor *mechanik počítačových sietí*) a škola⁵ v Žilinskom kraji (odbor *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*), kde pri témach chýbali tiež jednoznačne určené pokyny a konkrétne úlohy, ktoré by mal žiak pri skúške plniť. Stanovený maximálny počet tém neakceptovala SOŠ⁶ v Nitrianskom kraji (odbor *škola podnikania*), ich súčasťou zároveň neboli ani učebné pomôcky (*žiaci však počas ústnej skúšky využívali audiovizuálnu techniku*). Zoznamy pomôcok absentovali aj v subjekte⁷ Trenčianskeho kraja (odbor *čašník, servírka*) a Prešovského kraja⁸ (odbor *mechanik počítačových sietí*). Nielen riaditelia SOŠ, ale aj predsedovia PMK témy napriek zisteným nedostatkom schválili.

Na vyjadrenie vecne príslušným organizáciám ich nepredložili 2 kontrolované školy v Košickom kraji⁹. *Po určenom termíne k obsahu tém, ktoré vyhotovila SOŠ¹⁰ v Prešovskom*

¹ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

² Stredná odborná škola polytechnická, Štefánikova 1 550/20, Humenné

³ Stredná odborná škola, Farská 7, Bánovce nad Bebravou

⁴ Súkromná stredná odborná škola, Postupimská 17, Košice

⁵ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

⁶ Súkromná stredná odborná škola ANIMUS, Levická 40, Nitra

⁷ Stredná odborná škola obchodu a služieb, Jilemnického 24, Trenčín

⁸ Stredná odborná škola polytechnická, Štefánikova 1 550/20, Humenné

⁹ Súkromná stredná odborná škola, Postupimská 17, Košice; Stredná odborná škola obchodu a služieb, Rožňavská Baňa 211, Rožňava

kraji, zaujala súhlasné stanovisko **Slovenská obchodná a priemyselná komora** a k témam vypracovaným v škole¹¹ v Nitrianskom kraji **Republiková únia zamestnávateľov. Slovenská obchodná a priemyselná komora** v Banskej Bystrici **neragovala** (hoci ju SOŠ¹² písomne oslovila v stanovenej lehote) **žiadnym spôsobom**. Ostatné subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy poskytli školám formálny súhlas s obsahom tém praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky.

Priebeh a organizácia maturitnej skúšky z predmetu praktická časť odbornej zložky

Pri určovaní formy praktickej časti odbornej zložky riaditelia škôl akceptovali návrhy predmetových komisií odborných predmetov. Žiaci vykonávali skúšku najčastejšie formou *praktická realizácia a predvedenie komplexnej úlohy* (75 %), často sa uplatňovala *obhajoba vlastného projektu* (22 %), ojedinele sa vyskytovala forma *predvedenie umeleckého výkonu* (2 %) či *obhajoba úspešných súťažných prác* (1 %). MS sa realizovali v školskom prostredí i na zmluvných pracoviskách podľa vyžrebovaných schválených tém a stanovený maximálny počet skúšaných v jednom dni bol dodržaný. Na reálne overenie získaných praktických zručností a vedomostí absolventov zabezpečili subjekty prevažne vhodné priestorové podmienky (*na jednom zmluvnom pracovisku neboli vytvorené podmienky na osobnú hygienu žiakov*), zároveň im na úspešné zvládnutie úloh zaistili tiež potrebné prístrojové i materiálne vybavenie, žiaci mali k dispozícii schválené učebné pomôcky. Dĺžku trvania praktickej časti, s výnimkou 2 subjektov, určili s ohľadom na špecifiká jednotlivých odborov. Škola¹³ v Košickom kraji vymedzila nielen značne krátky časový limit na uskutočnenie skúšky, ale súčasne i rozsah a obsah jednotlivých úloh nezodpovedali požadovanej náročnosti pre vykonanie MS v príslušnom odbore (*mechanik počítačových sietí*). V ďalšej SOŠ¹⁴ (Žilinský kraj) bol prekročený stanovený maximálny počet hodín v jednom dni pre trvanie skúšky v odbore *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*.

K výrazne negatívnym zisteniam patrila skutočnosť, že niektorí žiaci nekonali skúšku pred všetkými vymenovanými členmi PMK. V dôsledku nevhodného organizačného zabezpečenia na samostatnosť práce skupiny absolventov odboru *mechanik počítačových sietí* v SOŠ¹⁵ (Trenčiansky kraj) dohliadali pedagógovia, ktorí neboli členmi komisie. Predsedníčka a členovia sa zúčastnili na MS prebiehajúcej v rovnakom čase v inom študijnom odbore. Žiaci SOŠ¹⁶ v Žilinskom kraji (odbor *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*) vykonávali praktickú časť na 2 rôznych pracoviskách tiež bez sústavnej účasti členov PMK. Na jednom z pracovísk v prvý deň skúšok bola prítomná len jedna členka komisie, pričom žiaci zároveň pracovali na úlohe v tento deň bez účasti inštruktora (*bol vymenovaný do maturitnej komisie namiesto MOV*), čím nebola zaistená ich bezpečnosť a ochrana zdravia. Na druhom pracovisku v prvý deň MS chýbali predseda aj ostatní ustanovení členovia a v druhý deň sa PMK zdržala na tomto pracovisku len krátky čas a v neúplnom zložení. Rovnako v subjekte¹⁷ Košického kraja bol vymenovaný predseda PMK ustanovený do funkcie predsedu pre 2 maturitné komisie, pričom sa skúšky v oboch komisiách uskutočnili v ten istý deň. Z toho dôvodu nebol sústavne prítomný na praktickej časti kontrolovaného odboru *mechanik počítačových sietí*.

Spôsob skúšania absolventov v značnej miere súvisel s vykonávanou formou praktickej časti. Pri *obhajobe vlastného projektu* skúšajúci zväčša kultivovane a s pedagogickým taktom riadili rozhovor s jednotlivcami v pozitívnej pracovnej atmosfére, podnecovali ich k prezentovaniu nadobudnutých praktických skúseností i vlastných názorov, kládli primerané

¹⁰ Stredná odborná škola polytechnická, Štefánikova 1 550/20, Humenné

¹¹ Súkromná stredná odborná škola ANIMUS, Levická 40, Nitra

¹² Stredná odborná škola technická, Dukelských hrdinov 2, Lučenec

¹³ Súkromná stredná odborná škola, Postupimská 17, Košice

¹⁴ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

¹⁵ Stredná odborná škola, Športová 675, Stará Turá

¹⁶ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

¹⁷ Súkromná stredná odborná škola, Postupimská 17, Košice

otázky stimulačné i pomocné, poskytli dostatočný priestor na vyjadrenie myšlienok. Pri *praktickej realizácii a predvedení komplexnej úlohy* kontrolovali samostatnosť žiakov pri plnení jednotlivých úloh, ich schopnosť správnej aplikácie nadobudnutých poznatkov a zručností. Ak absolventi pracovali individuálne v učebniach výpočtovej techniky, členovia PMK neskúšali, ale dohliadali, aby prácu vykonávali bez cudzej pomoci. Podľa potreby ich usmerňovali pri písomnom spracúvaní jednotlivých zadaní, individuálne poskytli na požiadanie pomoc.

Hodnotenie a klasifikácia MS sa realizovali zväčša v súlade s právnym predpisom a podľa vopred vypracovaných kritérií. Podmienky na reálne overenie získaných zručností a schopností absolventov nezabezpečila SOŠ¹⁸ (Trenčiansky kraj), v ktorej na samostatnosť práce skupiny žiakov odboru *mechanik počítačových sietí* dozerali vyučujúca odborných predmetov a majster OV. Napriek tomu, že neboli členmi maturitnej komisie žiakov bez uplatnenia stanovených kritérií hodnotili a PMK následne akceptovala ich navrhnuté hodnotenie a klasifikáciu. V ďalšej škole¹⁹ v Žilinskom kraji (odbor *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*) posudzoval praktickú časť len predseda PMK, ostatní členovia sa na klasifikácii a výslednom hodnotení žiakov nezúčastňovali.

S výnimkou nominovaného zástupcu vecne príslušnej organizácie v SOŠ Žilinského kraja sa delegovaní zástupcovia aktívne podieľali na práci PMK, komunikovali so žiakmi, kládli im otázky súvisiace so zvolenou témou, zapájali sa do hodnotenia výsledkov praktických činností žiakov.

Úroveň preukázaných vedomostí a osvojených zručností absolventov bola rozdielna, vo veľkej miere zodpovedala dosahovaným výsledkom počas štúdia. Žiaci vedeli prevažne vhodným spôsobom využívať učebné pomôcky a prístrojovú techniku, primerane uplatniť osobné skúsenosti z predchádzajúcej praktickej prípravy, pracovať samostatne a dodržiavať správne postupy. Pri usmerňovaní maturitnou komisiou vo veľkej miere správne odpovedali na otázky, aplikovali teoretické vedomosti v praktických činnostiach v súlade s požiadavkami príslušného odboru, častejšie mali problémy pri súvislej prezentácii výsledkov svojej činnosti, pri používaní odbornej terminológie. Niektorí dokázali presvedčivo formulovať či zaujať stanovisko k nastolenému odbornému problému a vyvodiť závery. Nízku úroveň schopností a praktických zručností vo vzťahu k vyžrebovanej téme preukázali absolventi odboru *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*²⁰ (Žilinský kraj). Žiaci sa pri zhotovovaní výrobkov nielenže dopustili mnohých chýb, nesprávnych postupov, ale negatívne zistenia súviseli aj s nedodržiavaním bezpečnosti a ochrany zdravia.

V činnosti predsedov maturitných komisií boli zistené viaceré nedostatky, časť z nich si neplnila úlohy stanovené právnou normou v plnom rozsahu. V niektorých komisiách neboli predsedovia sústavne prítomní počas praktickej časti odbornej zložky a z toho dôvodu prácu PMK neriadili, nepodieľali sa ani na skúšaní žiakov. V čase neprítomnosti ich vedúci pedagogickí zamestnanci nezastupovali. V jednej komisii umožnil predseda pedagogickým zamestnancom, ktorí neboli ustanovení za členov komisie, zúčastniť sa na hodnotení a klasifikácii absolventov. V ďalšej SOŠ rozhovor so žiakmi viedol prevažne len predseda PMK, skúšajúci ojedinele kládli žiakom otázky, čo vyvolalo na praktickej skúške menej priaznivú atmosféru. Málo pozorná kontrola pripravenosti MS predsedom PMK v nadväznosti na úplnosť nevyhnutnej dokumentácie (*absencia prehľadu o stupňoch prospechu žiakov počas štúdia z predmetov vzdelávacej oblasti praktická príprava*) spôsobila, že členovia maturitnej komisie pri hodnotení absolventov prihliadali v SOŠ²¹ len na ich výsledky za prvý polrok aktuálneho školského roka.

¹⁸ Stredná odborná škola, Športová 675, Stará Turá

¹⁹ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

²⁰ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

²¹ Súkromná stredná odborná škola ANIMUS, Levická 40, Nitra

Štúdium ukončovalo 11 žiakov so zdravotným znevýhodnením, pričom 4 z nich požiadali o úpravu podmienok na vykonanie MS. Absolventi mali v súlade s právnou normou predĺžený čas na vykonanie skúšky, ktorý PMK akceptovali.

Iné zistenia

- Republiková únia zamestnávateľov nevyjadrila k predloženým témam vyhotoveným v SOŠ²² v Žilinskom kraji na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky žiadne pripomienky i napriek tomu, že neboli v plnom rozsahu vypracované v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventa príslušného študijného odboru (*operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*).
- Subjekt²³ v Nitrianskom kraji nepredložil témy na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky na schválenie predsedovi PMK z dôvodu, že v čase ich schválenia riaditeľom školy (22. 09. 2 015) a žrebovania žiakmi (30. 09. 2 015) neboli predsedovia PMK pre aktuálny školský rok do svojej funkcie ešte vymenovaní.
- V harmonograme maturitných skúšok stanovila SOŠ²⁴ (Žilinský kraj) čas trvania praktickej časti v jednom dni na 9 hodín (*operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*). Upozornenie predsedníčky školskej maturitnej komisie na nedostatok subjekt nerespektoval, pričom na jednom z pracovísk konal žiak školy praktickú časť maturitnej skúšky v jednom dni 13 hodín (*konanie skúšky bolo stanovené od 7.00 hod. a žiak – podľa vyjadrenia inštruktora – zhotovoval výrobok približne do 20.00 hod.*).
- V SOŠ²⁵ Košického kraja kontrolovali školskí inšpektori stav realizácie skúšok v odbore *spoločné stravovanie*, pričom vymenovaná predsedníčka PMK bola na praktickej časti odbornej zložky sústavne prítomná. Školská inšpekcia zistila, že zároveň bola ustanovená i do funkcie predsedníčky ďalšej PMK (odbor *kuchár*), v ktorej si však úlohy určené právnym predpisom neplnila – praktická časť odbornej zložky sa v oboch odboroch konala v rovnakom čase, predsedníčka nebola zastúpená žiadnym vedúcim pedagogickým zamestnancom.

Záver

V čase prípravy, organizácie a priebehu MS z predmetu *praktická časť odbornej zložky* nepostupovali viaceré kontrolované SOŠ v súlade s právnymi predpismi.

Riaditelia 2 škôl schválili témy pre MS, ktoré neakceptovali výkonové štandardy pre praktickú prípravu príslušných odborov v plnom rozsahu. Rovnako schválili tiež témy, ktorých súčasťou neboli učebné pomôcky (3 SOŠ) alebo nebol dodržaný ich stanovený maximálny počet (1 SOŠ). Podmienky na vymenovanie skúšajúcich nerespektoval vedúci pedagogický zamestnanec, ktorý za členov maturitnej komisie určil inštruktov žiakov. V ďalšej SOŠ delegovanému zástupcovi stavovskej organizácie riaditeľ nevydal vymenovací dekrét, neustanovil ho za skúšajúceho člena PMK. K negatívnym zisteniam prináležala i skutočnosť, že 2 SOŠ nepredložili vypracované témy pre *praktickú časť odbornej zložky* na vyjadrenie vecne príslušným organizáciám.

Absolventi vykonali MS podľa vyžrebovaných schválených tém v školskom prostredí, ale aj na zmluvných pracoviskách. Na úspešné zvládnutie úloh mali zabezpečené vhodné priestorové podmienky a tiež potrebné materiálne a prístrojové vybavenie. Stanovený maximálny počet hodín v jednom dni pre trvanie skúšky prekročila 1 škola, v ďalšej krátky časový limit na jej realizáciu, ale súčasne i rozsah a obsah jednotlivých úloh nezodpovedali požadovanej náročnosti pre uskutočnenie praktickej časti v danom odbore. Žiaci vykonávali MS najčastejšie formou *praktická realizácia a predvedenie komplexnej úlohy* (75 %), často sa

²² Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

²³ Súkromná stredná odborná škola ANIMUS, Levická 40, Nitra

²⁴ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

²⁵ Stredná odborná škola obchodu a služieb, Rožňavská Baňa 211, Rožňava

uplatňovala *obhajoba vlastného projektu* (22 %), ojedinele sa vyskytovala forma *predvedenie umeleckého výkonu* (2 %) či *obhajoba úspešných súťažných prác* (1 %).

Z dôvodu nevhodného organizačného zabezpečenia niektorí žiaci (3 SOŠ) nevykonali praktickú časť pred všetkými vymenovanými členmi PMK.

Úroveň ich preukázaných vedomostí a osvojených zručností vo veľkej miere zodpovedala výsledkom hodnotenia počas štúdia. Pri usmerňovaní maturitnou komisiou vo veľkej miere správne odpovedali na otázky, aplikovali teoretické vedomosti v praktických činnostiach v súlade s požiadavkami príslušného odboru, využívali osobné skúsenosti z predchádzajúcej praktickej prípravy. Viacerí však mali problémy pri súvislej prezentácii výsledkov svojej činnosti, pri používaní odbornej terminológie, niektorí nedokázali zaujať jednoznačné stanovisko k nastolenému odbornému problému a vyvodiť závery. Nízku úroveň schopností a praktických zručností vo vzťahu k vyžrebovanej téme prejavili absolventi odboru *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*, ktorí pri zhotovovaní výrobkov neuplatňovali správne postupy, nedodržiavali bezpečnostné predpisy.

Skúšajúci zväčša s pedagogickým taktom riadili rozhovor s jednotlivcami v pozitívnej pracovnej atmosfére, podnecovali ich k prezentovaniu nadobudnutých praktických skúseností i vlastných názorov, kládli primerané otázky, kontrolovali samostatnosť žiakov pri plnení jednotlivých úloh a v prípade potreby usmernili či poskytli pomoc. Hodnotenie a klasifikáciu realizovali členovia komisií v súlade s právnym predpisom a podľa vypracovaných kritérií. Podmienky na reálne overenie získaných zručností a schopností absolventov nezabezpečila škola, v ktorej na samostatnosť práce skupiny žiakov odboru *mechanik počítačových sietí* nedohliadali členovia PMK, ale pedagogickí zamestnanci školy. Výsledky práce žiakov subjektívne (*bez akceptácie stanovených kritérií hodnotenia*) posúdili, pričom PMK ich hodnotenie a klasifikáciu akceptovala.

V činnosti predsedov PMK boli zistené viaceré nedostatky, úlohy určené právnou normou nevykonávali vždy dôsledne a vo vymedzenom rozsahu. Niektorí boli do funkcie predsedu v SOŠ ustanovení do 2 PMK, v ktorých maturitné skúšky prebiehali súčasne. Z dôvodu nevhodného organizačného zabezpečenia neboli sústavne prítomní na praktickej časti odbornej zložky, prácu komisií v tomto prípade neriadili a rovnako sa nepodieľali na skúšaní žiakov. Iní schválili témy, ktoré neboli vyhotovené v zmysle stanovených požiadaviek, prípadne dôsledne neskontrolovali úplnosť dokumentácie potrebnej ku konaniu skúšok.

Prevažná väčšina vedúcich pedagogických zamestnancov požiadala subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy o delegovanie zástupcov do maturitných komisií, následne oslovené vecne príslušné organizácie do **21** kontrolovaných **odborov** nominovali **6 (29 %)** svojich reprezentantov. Na praktickej časti skúšok sa zúčastnili, aktívne sa podieľali na práci PMK, s výnimkou jedného zástupcu stavovskej organizácie. Komunikovali sústavne so žiakmi, kládli im otázky súvisiace so zvolenou témou, zapájali sa do hodnotenia výsledkov ich praktických činností. Kontrolované SOŠ najmä v Trenčianskom kraji, v ktorých členmi PMK boli delegovaní zástupcovia stavovských organizácií (Slovenská obchodná a priemyselná komora, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR), pozitívne hodnotili spoluprácu s príslušnými organizáciami nielen pri ukončovaní štúdia, ale aj spoluprácu v oblasti odborného vzdelávania a prípravy v priebehu štúdia žiakov a tiež v oblasti poskytovania pracovných príležitostí absolventom.

Subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy, okrem *Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory* v Banskej Bystrici, poskytli školám formálny súhlas s obsahom tém praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky. *Po určenom termíne* k obsahu tém zaujala súhlasné stanovisko *Slovenská obchodná a priemyselná komora* v Prešovskom kraji a *Republiková únia zamestnávateľov* v Nitrianskom kraji.

Odporúčania, podnety a upozornenia

Riaditeľom stredných odborných škôl

- zostaviť harmonogram konania praktickej časti odbornej zložky maturitných skúšok tak, aby absolventi vykonali maturitnú skúšku za účasti predsedu a ostatných vymenovaných členov PMK
- uvádzať v žiadosti o vyjadrenie sa k obsahu odbornej zložky adresovanej príslušným stavovským organizáciám a profesijným organizáciám termín konania praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky

Stavovským organizáciám a profesijným organizáciám

- vyjadriť sa kvalifikovane a komplexne k obsahu tém praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky v nadväznosti na profil absolventa
- vyjadriť sa k obsahu predložených tém praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky v určenom termíne
- využívať právnym predpisom danú možnosť delegovať zástupcov do predmetových maturitných komisií pre praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky a týmto spôsobom tiež sa spolupodieľať na kvalitnej príprave žiakov na povolanie